

ORGANIZÁCIA PEDAGOGICKEJ PRAXE V MATERSKEJ ŠKOLE

PREDŠKOLSKÁ A ELEMENTÁRNA PEDAGOGIKA

ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE

3. semester / bakalárske štúdium / Pedagogická prax 1

Rozsah pedagogickej praxe: 39 hodín

- ❖ **Úvodné stretnutie podľa rozvrhu v AiS2 KU** (za neúčast' na cvičeniach študent stratí 10 bodov z celkového hodnotenia predmetu);
- ❖ **Priamy výchovno-vzdelávací proces študenta v predprimárnom vzdelávaní:**
 - náčuvy študenta na výchovno-vzdelávacom procese u cvičného učiteľa predprimárneho vzdelávania v MŠ a realizácia mikrovýstupov (24 hodín = 6 dní priebežne za semester);
 - realizácia mimoškolskej činnosti (letné tábory, školy v prírode, detská univerzita + iné aktivity uskutočňované Katedrou predškolskej a elementárnej pedagogiky, činnosť a práca v ŠKD) – **študent prinesie potvrdenie o realizovaní jednotlivých mimoškolských činností a aktivít (15 hodín);**
- ❖ **Metodické rozborý študenta s cvičným učiteľom predprimárneho vzdelávania**
 - rozborý po náčuvoch a sebareflexie po vlastných mikrovýstupoch s cvičným učiteľom v materskej škole;
- ❖ **Záverečné kolokvium** (podľa termínov uvedených v AiS2 KU)

Miesto praxe:

- ❖ cvičné MŠ v okrese Ružomberok – cvičné školy Pedagogickej fakulty Katolíckej univerzity v Ružomberku.

Spôsob realizácie úvodnej/náčuvovej pedagogickej praxe v MŠ:

- ❖ **hospitácií**
 - študent prostredníctvom pedagogického pozorovania sleduje, identifikuje, kategorizuje pozorované javy a zapisuje ich do vopred pripravených pozorovacích protokolov;
 - náčuvy študent absolvuje u cvičného učiteľa v prostrední materskej školy;
 - náčuvy musí študent absolvovať v MŠ zo všetkých vzdelávacích oblastí predprimárneho vzdelávania (Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a svet práce, Umenie a kultúra, Zdravie a pohyb);
- ❖ **aktívnej asistentskej činnosti študenta**
 - študent aktívne vstupuje do kontaktu s deťmi v materskej škole (ide o asistentskú činnosť (príprava pomôcok, individuálna pomoc deťom, aktívna pomoc deťom aj cvičnému učiteľovi pri presúvaní detí);
- ❖ **samostatné výstupy (mikrovýstupy študenta)**
 - študent plánuje, organizuje a realizuje vlastné výchovno-vzdelávacie prípravy

edukačných aktivít v priamej činnosti s deťmi po vzájomnej dohode a prekonzultovaní s cvičným učiteľom v materskej škole;

❖ **rozbory/analýzy hospitácií a mikrovýstupov**

- študent si ich vypracováva spoločne s cvičným učiteľom z celej pedagogickej praxe a analyzuje výchovno-vzdelávací proces v predprimárnom vzdelávaní a jeho jednotlivých častí.

Organizácia praxe:

❖ **skupinová pedagogická prax v materskej škole (v jednej skupine 6 študentov)**

- denná vyučovacia povinnosť študenta na pedagogickej praxi sú 4 hodiny náčuvov (od 7:30 -11:30) počas hlavných organizačných foriem dňa (Hry a činnosti podľa výberu detí, Zdravotné cvičenie, Vzdelávacia aktivita, Pobyt vonku, Činnosti zabezpečujúce životosprávu);
- študent realizuje hospitácie, mikrovýstupy a analýzy/rozbory s cvičným učiteľom;
- ❖ cvičný učiteľ je odmeňovaný za realizované hodiny rozborov, nie za ním odučené hodiny, resp. hodiny, ktoré odučí praxujúci študent. Finančný prostriedok na 1 hodinu rozboru je 7,40 €. Počet hodín rozborov pre pedagogickú prax 1 je stanovený na: 15 hodín.

Úlohou cvičného učiteľa na pedagogickej praxi je:

- ❖ spolu so študentom vypracovať rozvrh náčuvových hodín praxe = osobný plán praxe;
- ❖ zoznámiť študenta so situáciou v triede v MŠ;
- ❖ pomôcť študentovi pri zostavovaní mikrovýstupov (krátka aktivita);
- ❖ zoznámiť študenta s charakteristikou triedy a školy, upozorniť ho najmä na deti so špecifickými výchovno-vzdelávacími potrebami;
- ❖ odučiť a v rozbere vyučovacích hodín rozanalyzovať náčuvy, ktoré študent absolvoval;
- ❖ oboznámiť študenta s agendou triedneho učiteľa;
- ❖ po ukončení náčuvovej pedagogickej praxe je povinnosťou cvičného učiteľa vypracovať hodnotenie v hodnotiacom hárku, ktorý študent obdrží prostredníctvom e- mailu od metodika praxe a je povinný poskytnúť ho cvičnému učiteľovi pred ukončením úvodnej náčuvovej praxe.

Cieľom náčuvovej pedagogickej praxe v MŠ je:

- ❖ získať konkrétne predstavy o pedagogických a psychologických osobitostiach výchovno-vzdelávacej činnosti učiteľa predprimárneho vzdelávania;
- ❖ získať praktické skúsenosti z pozorovania pedagogickej činnosti učiteľa z pozorovania dieťaťa predškolského;
- ❖ zmysluplne plánovať úlohy a činnosti, zaznamenávať pozorované pedagogické javy a situácie;
- ❖ rozvíjať učiteľské kompetencie, predovšetkým diagnostické, komunikatívne, spôsobilosti realizácie riadenia vyučovacieho procesu, interpretácie obsahu, uplatňovanie alternatívnych metód, utváranie klímy a disciplíny v triede, hodnotiace a sebahodnotiace kompetencie;

- ❖ poskytnúť študentom možnosť výučby v reálnych podmienkach, aby pochopili zákonitosti edukačného procesu v materskej škole, osvojili si rôzne pedagogické stratégie používané v jednotlivých materských školách;
- ❖ umožniť študentom overovať a v praxi uplatniť teoretické poznatky získané v jednotlivých kurzoch daného študijného odboru;
- ❖ umožniť študentom rozšíriť si vlastné pedagogické myslenie o deťoch predškolského veku, aby nadobúdali schopnosť vžívať sa do ich psychického života, rešpektovať prirodzené potreby detí;
- ❖ poskytnúť možnosť uplatniť a permanentne zdokonaľovať vlastné pedagogické schopnosti, rozvíjať schopnosť spolupracovať s inými pedagogickými odborníkmi;
- ❖ oboznámiť sa s pedagogickou dokumentáciou používanou v MŠ a naučiť sa do nej zaznamenávať potrebné údaje;

POKYNY PRE ŠTUDENTOV

Povinnosťou študenta na pedagogickej praxi je:

- ❖ zúčastniť sa na pedagogickej praxi podľa časového harmonogramu, ktorý si za spolupráce s cvičným učiteľom vypracuje na úvodnom stretnutí;
- ❖ rešpektovať a riadiť sa vnútorným poriadkom materskej školy a pokynmi cvičného učiteľa;
- ❖ v spolupráci s metodikom praxe a cvičným učiteľom riadiť svoj reflexívny pohľad na prácu cvičného učiteľa;
- ❖ založiť si pedagogické portfólio, ktoré obsahuje osobný plán praxe, pozorovacie hárky + rozbor/analýzy, projekty mikrovýstupov, charakteristiku školy, charakteristiku triedy, charakteristiku Školského vzdelávacieho programu a charakteristiku Výchovného programu v školskom klube detí, prílohy a hodnotenie pedagogickej praxe cvičným učiteľom;
- ❖ sa v priestoroch materskej školy prezúvať a nezabúdať na pozdrav;
- ❖ nepoužívať počas výchovno-vzdelávacieho procesu mobilný telefón a notebook;

Základné kritériá pedagogickej praxe:

- A) úlohy pedagogickej praxe;
- B) požiadavky pre ukončenie pedagogickej praxe;
- C) požiadavky na udelenie hodnotenia z pedagogickej praxe;

ÚLOHY PEDAGOGICKEJ PRAXE

1. úloha:

- ❖ študent je povinný vypracovať si *osobný plán praxe* a priložiť ho k materiálom na udelenie hodnotenia (*portfólio*).

- ❖ **Osobný plán** má byť vypracovaný v tabuľke a musí obsahovať: (1) názov a miesto cvičnej materskej školy; (2) meno cvičného učiteľa, (3) dátumy náčuvov a tiež mikrovýstupov.
- ❖ Pre udelenie hodnotenia z pedagogickej praxe musí byť *osobný plán* potvrdený podpisom a pečiatkou riaditeľa materskej školy a podpisom cvičného učiteľa.

2. úloha:

- ❖ študent si na hospitácii u cvičného učiteľa vedie podrobný záznam z pozorovania a zaznamenáva ho do **pozorovacieho hárku**, ktorý je východiskom pre **analýzu (rozbor) edukačnej činnosti**.
- ❖ študent si na základe pedagogických dokumentov zhotoví svoje mikrovýstupy t.j., **podrobný písomný projekt** výučby konkrétnych edukačných aktivít a učebných činností. *Písomný projekt* si pripraví po vzájomnej konzultácii s cvičným učiteľom. Po realizácii mikrovýstupov si študent vypracuje **analýzu a sebahodnotenie** vlastných mikrovýstupov a na základe postrehov cvičného učiteľa a ostatných študentov si spracuje **sebareflexiu** (Príloha: Návrh sebareflexie študenta) po každom mikrovýstupe.

Pozorovací hárak musí obsahovať:

- ❖ vyplnenú hlavičku (číslo pozorovacieho hárku, dátum hospitácie, škola, meno študenta, meno cvičnej učiteľky);
- ❖ veková skupina detí;
- ❖ **cieľ pozorovania študenta** (Príloha: Námety na pedagogické pozorovanie výstupov cvičného učiteľa);
- ❖ popis a charakteristika sledovaných pedagogických javov (hospitačný záznam), v ktorom si študent zaznačí **pozorovanie detí a pozorovanie činnosti učiteľa** (Študent je povinný využívať pozorovací hárak, s ktorým sa oboznámi počas výučby predmetu didaktika pedagogiky (PaedDr. M. Vargová, PhD.):
 - **pozorovanie detí:**
 - študent si musí určiť cieľ pozorovania;
 - priebeh denného života v triede;
 - študent zaznamenáva činnosti učiteľa, detí a učebný obsah;
 - všíma si návyky a zručnosti detí v sebaobsluhy;
 - prejavy nežiaduceho správania detí – pasivita, agresia, podceňovanie;
 - aké sú prevažujúce činnosti detí;
 - poznávacie schopnosti detí – sluchové vnímanie, časová a priestorová orientácia, reč dieťaťa a porozumenie reči, slovná zásoba detí, vyjadrovanie;
 - pozorovanie detí pri hrových činnostiach;
 - postavenie dieťaťa v triede, nadväzovanie a udržiavanie kontaktov;
 - reakcia detí na vlastné chyby, omyly druhých;
 - prejavy porušovania detských práv;
 - aké sú medzi deťmi vzťahy;
 - aká je v triede atmosféra;

- **pozorovanie činností učiteľa:**
 - didaktické spracovanie učiva – pripravovanie didaktických materiálov a pomôcok, príprava činností, príprava rôznych spôsobov práce;
 - riziká ohrozujúce rozvoj kompetencií detí – neocenenie úsilia a úspechu, neprimerané nároky na dieťa, časté negatívne hodnotenia, prerušovanie činnosti, časté chválenie bez opodstatnenia;
 - prístupnosť didaktického materiálu a hračiek, správanie učiteľky;
 - vytváranie prostredia orientovaného na rozvoj dieťaťa, zapájanie detí do činností zameraných na podporu rozvoja sebakontroly a sociálnej komunikácie, činnosti podporujúce samostatnú prácu;
 - postup učiteľky pri prejavoch porušenia disciplíny;
 - primerané striedanie činností;
 - ktoré požiadavky a úlohy smerujú k naplneniu stanovených výchovno-vzdelávacích cieľov (kognitívny, psychomotorický, afektívny);
 - ktoré oblasti rozvoja dieťaťa sú činnosťami rozvíjané;
 - aké metódy a stratégie učiteľ v činnostiach využíva (motivačné m./diagnostické m., monologické/dialogické m., tvorivé m., aktivizujúce m., bádateľské m., zážitkové m., kooperatívne m.; individuálnu/skupinovú/frontálnu prácu žiakov a pod.);
 - aké metódy využíva učiteľ pre tvorbu podnetného (príp. inkluzívneho) prostredia;
 - ako učiteľ rešpektuje individuálne a vekové osobitosti dieťaťa a individuálne pristupuje k dieťaťu;
 - aké je edukačné prostredie, či majú deti dostatočný priestor na činnosti;
 - či učiteľka dodržiava požiadavky psychohygieny;
 - aké pomôcky môžu deti využívať a či ich je dostatok;
 - ako sa využívajú produkty, ktoré deti vytvorili;
 - ako prebieha hodnotenie aktivít.
- ❖ analýza (rozbor) výchovno-vzdelávacej činnosti – vzdelávacích aktivít, v ktorej si študent zaznačí:
 - ako sa splnili jeho očakávania;
 - čo konkrétne cvičnému učiteľovi počas výchovno-vzdelávacieho procesu nevyšlo a prečo;
 - čo mu vyšlo a prečo;
 - ako počas výchovno-vzdelávacieho procesu počas jednotlivých organizačných foriem pracovali deti;
 - ako sa splnili/nesplnili stanovené výchovno-vzdelávacie ciele (kognitívny, psychomotorický, afektívny) so zreteľom na edukačný obsah v danej vzdelávacej oblasti;
 - popis svojich pocitov z pozorovania na výchovno-vzdelávacom procese;
 - čo študenta počas práce učiteľa s deťmi najviac zaujalo a prečo, čo naopak študenta prekvapilo a prečo;
 - organizačné štruktúry výchovno-vzdelávacieho procesu – popis pedagogických situácií;

- konkrétne vedomosti a zručnosti, ktoré cvičný učiteľ učivom a činnosťami u detí rozvíjal v predmetnej vzdelávacej oblasti;
- konkrétne kompetencie, ktoré cvičný učiteľ v rámci vzdelávacej oblasti rozvíjal u detí, analýza získaných kompetencií detí, zisťovanie úrovne dosiahnutých kompetencií detí;
- metódy a formy výučby, ktoré cvičný učiteľ využíva.

Písomný projekt (vlastná príprava mikrovýstupu) musí obsahovať:

- vyplnenú hlavičku;
- jasne formulovaný a na dieťa orientovaný kognitívny, afektívny a psychomotorický cieľ mikrovýstupu;
- zreteľnú organizačnú štruktúru;
- jasne vymedzené učebné úlohy a činnosti;
- premyslené striedanie foriem výučby;
- jasne stanovené metódy;
- vytvorenie priestoru pre sebvýjadrenie názorov a postojov detí;
- jasne prezentované postupy mikrovýstupu;
- **vypracovaný zápis rozboru/analýzy odúčeného mikrovýstupu**, v ktorom študent opíše:
 - splnenie/nesplnenie výchovno-vzdelávacích cieľov edukačnej aktivity, zdôvodnenie ich výberu a kritická analýza dosiahnutých výsledkov vo vzťahu k stanoveným cieľom na základe reflexie z edukačnej praxe;
 - organizáciu a priebeh mikrovýstupu (ako sa plnili očakávania, čo vyšlo, príp. nevyšlo a prečo);
 - rešpektovanie individuálnych osobitostí dieťaťa;
 - konkrétne vedomosti, zručnosti, schopnosti, ktoré boli edukačnou aktivitou u detí rozvíjané a zdôvodnenie postupov, ako bola zisťovaná úroveň dosiahnutých výsledkov detí;
 - na rozvíjanie čoho (akých kompetencií, skúseností, vedomostí – uveďte konkrétne) sa navrhované aktivity a činnosti zameriavali;
 - zhodnotenie činnosti detí;
 - zdôvodnenie výberu metód a foriem, ktoré boli využívané k naplneniu stanovených cieľov;
 - posúdenie vhodnosti a adekvátnosti didaktických prostriedkov a didaktických pomôcok;
 - ako počas mikrovýstupu pracovali deti (ako sa zapájali, reagovali a participovali na úlohách);
 - čo bolo výzvou počas organizácie a realizácie edukačnej aktivity;
 - ako súviseli realizované aktivity s plnením naplánovaných cieľov, aké aktivity ste realizovali neplánovane a prečo? (vyplynuli zo situácie, iniciovali ich deti);
 - aký priestor bol venovaný hodnoteniu a aké diagnostické metódy ste využívali?
 - aká bola atmosféra v triede, priestor na rozvoj samostatnosti a tvorivosti?
 - čo by chcel zmeniť a v budúcnosti realizovať inak a prečo;
- podpis cvičného učiteľa na písomnom projekte výučby mikrovýstupu + analýzy.

3. úloha:

- ❖ študent si vypracuje podrobnú **charakteristiku školy a charakteristiku konkrétnej triedy**, v ktorej absolvuje prax, ktorá bude založená v **portfóliu** a opíše:
 - kto je zriaďovateľ materskej školy;
 - základné cieľové zameranie materskej školy, ktorá poskytuje predprimárne vzdelávanie;
 - aký je obsah výchovy a vzdelávania a formy predprimárneho vzdelávania;
 - počet detí školy a triedy;
 - umiestnenie triedy;
 - veľkosť triedy (priestor, ktorý majú deti k dispozícii);
 - sociálne vzťahy a klíma školy;
 - sociálno-emocionálna klíma triedy;
 - materiálne, technické a priestorové vybavenie školy a triedy;
 - špecifiká práce učiteľa MŠ, kompetencie učiteľa.

4. úloha:

- ❖ študent je počas praxe povinný **oboznámiť sa s pedagogickou dokumentáciou** materskej školy a **ku každému dokumentu si vypracuje stručnú charakteristiku**, ktorú založí do portfólia:
 - Školský vzdelávací program a v charakteristike študent zaznamená:
 - názov Školského vzdelávacieho programu materskej školy;
 - vlastné ciele materskej školy;
 - poslanie výchovy a vzdelávania materskej školy;
 - činnosti a organizačné formy, prostredníctvom ktorých sa naplňajú ciele materskej školy;
 - stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti;
 - Triedna kniha;
 - Osobný spis dieťaťa;
 - Denný poriadok;
 - Pracovná náplň a povinnosti učiteľa predprimárneho vzdelávania;

POŽIADAVKY PRE UKONČENIE PEDAGOGICKEJ PRAXE

- ❖ študent odovzdá v písomnej podobe svoje **portfólio z pedagogickej praxe**, ktoré je výsledkom jeho systematickej práce počas celej pedagogickej praxe a odzrkadľuje jeho svedomitý prístup k práci učiteľa predprimárneho vzdelávania;
- ❖ súčasťou pedagogického portfólia sú aj ukážky detských prác a záverečné hodnotenie študenta cvičným učiteľom (fotodokumentácia).

Pedagogické portfólio musí obsahovať:

- osobný plán praxe podpísaný cvičným učiteľom pred nástupom na pedagogickú prax;

- záznamy z pozorovania (pozorovacie záznamy) doplnené o dôsledné analýzy (rozbor) výchovno-vzdelávacieho procesu v MŠ;
- podpísané cvičným učiteľom prípravy mikrovýstupov s ukážkami didaktických pomôcok a detských prác (fotodokumentácia), ich analýza a sebareflexia;
- charakteristika školy, charakteristika triedy;
- charakteristika Školského vzdelávacieho programu a stručná charakteristika pedagogických dokumentov (k čomu dokument slúži, prečo je dôležitý pre pedagogickú činnosť učiteľa);
- pripomienky (námety) študenta k priebehu a organizácii praxe;
- záverečná sebareflexia z pedagogickej praxe a celkové hodnotenie pedagogickej praxe študentom;
- dokumenty pedagogického portfólia sú zviazané v hrebeňovej väzbe.
- ***Pedagogické portfólio musí študent odovzdať na kontrolu metodikovi praxe v presne stanovenom termíne, ktorý bude oznámený prostredníctvom AiS2 KU.***

POŽIADAVKY NA UDELENIE HODNOTENIA

- ❖ súčasťou hodnotenia je okrem odovzdania pedagogického portfólia aj ***účasť na záverečnom kolokviu***;
- ❖ záverečné kolokvium umožní študentovi v odbornej diskusii prezentovať priebeh a výsledky svojej úvodnej náčuvovej praxe;
- ❖ študent na termín kolokvia okrem pedagogického portfólia prinesie aj ***potvrdenie o absolvovaní pedagogickej praxe, záverečné hodnotenie študenta cvičným učiteľom a výkaz z pedagogickej praxe***, ktoré sú vyplnené a podpísané cvičným učiteľom;
- ❖ ***na záverečnom kolokviu študent pozná obsah vlastného portfólia a jeho jednotlivých častí.***

Odborná diskusia bude zameraná na tieto okruhy:

- adaptácia študenta na pedagogickú realitu;
- spolupráca študenta s cvičným učiteľom;
- pozitívne a negatívne zážitky študenta z praxe;
- prezentácia projektov výučby (prípravy mikrovýstupov), analýz/rozborov, žiackych produktov, vlastných didaktických pomôcok a iných dokumentov z pedagogickej praxe.

Hodnotenie pedagogickej praxe udeľuje metodik praxe katedry predškolskej a elementárnej pedagogiky na základe kontroly pedagogického portfólia, výsledkov z kolokvia a zo záverečného hodnotenia študenta cvičným učiteľom predprimárneho vzdelávania.

POVINNÁ LITERATÚRA:

1. Bruceová, T.: *Předškolní výchova*. Praha : Portál, 1996.
2. Doušková, A., Porubský, Š.: *Vedenie študentov na odbornej učiteľskej praxi*. Banská Bystrica : UMB Pedagogická fakulta, 2006.
3. Dytrtová, R., Krhutová, M.: *Učitel'. Příprava na profesi*. Praha : Grada Publishing a.s., 2009.
4. Kolibová, D.: *Diet'a a jeho vývin. Vývinová psychológia*. Ružomberok: Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita v Ružomberku. 2007.
5. Petlák, E.: *Inovácie v edukačnom procese*. Dubnica nad Váhom: Dubnický technologický inštitút. 2012.
6. Petlák, E.: *Všeobecná didaktika*. Bratislava : IRIS, 1997.
7. Turek, I.: *Didaktika*. Bratislava : Iura Edition, spol. s.r.o., 2008.
8. Turek, I.: *Inovácie v didaktike: Príspevok k realizácii projektu Milénium vo vyučovacom procese na stredných a základných školách*. 2. vyd. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2005.

